

Porteføljeplan for Industri og tjenestenæringer

INNHold

PUBLISERT 11. SEP. 2020 | OPPDATERT 31. MARS 2025

Gjelder fra 2021

Porteføljeplanen beskriver investeringsmål, tiltak og forventede virkninger og samfunnseffekter av investeringene. Planen beskriver tiltak som skal iverksettes gjennom porteføljestyrets egne investeringer og tiltak som må iverksettes gjennom investeringer gjort andre styrer. Plan for operasjonalisering av porteføljeplanen fremkommer i de treårige investeringsplanene. Grunnlaget for investeringsplanene er i tillegg til porteføljeplanen også årlige porteføljeanalyser, tildelte budsjetter og porteføljestyrets langtidsbudsjett.

Fremtidsblikk

Et velfungerende forsknings- og innovasjonssystem er en nødvendig forutsetning for å løse store samfunnsutfordringer og realisere FNs bærekraftsmål. Norge har særskilte omstillingsutfordringer, ved at olje- og gassnæringen får redusert betydning for sysselsetting og eksport. Pandemien har forsterket mange av utfordringene, men også ført til tydeligere politikk, økt satsing på grønn omstilling, tydeliggjort forskningens betydning og gitt fart til digitalisering, differensiering og omstilling av det norske arbeid og næringslivet.

Den siste nasjonale gjennomgangen om innsats for bærekraftmålene viser at Norge skårer spesielt bra på mål som handler om helse, likestilling, fornybar energi, ulikhet og samarbeid, men mindre bra innenfor målene om forbruk, utslipp og biologisk mangfold. Norge gjør det godt på digital inkludering, og har lenge vært blant de beste når det gjelder lovgivning som sikrer at alle inkluderes både i offentlig og privat sektor.

Forskningsrådets strategi I de kraftverden trenger vektlegger bærekraft og omstilling av næringslivet. I Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning er konkurransekraft og innovasjonsevne inkludert i hovedmålene. Perspektivmeldingen har forventninger til forsknings- og innovasjonssystemets bidrag til kunnskapsbasert omstilling og nyskaping. Tiltakene som gjennomføres i perioder fram mot 2030 er kritiske for å sikre reduserte utslipp, grønn omstilling og et velfungerende samfunn og arbeidsliv. Derfor beskriver vi målbildet for 2030 her:

I 2030 har forskningsinvesteringene i industrien økt, tjenestenæringene har blitt en aktiv FoU-aktør, og målet om FoU-investering tilsvarende 3 prosent av BNP er nådd. Forskningsinstitusjoner, næringsliv og offentlig sektor samarbeider, i hele landet, om den grønne, digitale omstillingen og tilgangen til forskningsbasert kompetanse er god i alle regioner. Vi har hatt stor vekst i antall vellykkede kommersialiseringer fra forskningsinstitusjonene og nye enhjørninger bidrar til at lovende talenter, resultater og forskere raskere kobles med nærings- og kapitalaktører. I sum har dette resultert en sterk bærekraftportefølje et betydelig antall nye arbeidsplasser, nye bedrifter og næringer, økt verdikjede-samarbeid, bedre samarbeid regionalt, nasjonalt og internasjonalt samt økte eksportinntekter.

Næringslivet opplever et samhandlende virkemiddelapparat som både speiler og komplementerer de internasjonale virkemidlene. Norsk næringsliv og norske forskningsinstitusjoner lykkes i økende grad i konkurransen om EU-midler, og EU er en større finans av nasjonale og globale FoUol-prosjekter.

Gjennom perioden har næringslivets FoUol-innsats vist tydelig økning og Forskningsrådets tilbud har spilt en viktig rolle, både i målrettede næringsporteføljer og indirekte gjennom institutt-grunnbevilgninger, infrastruktur og grunnleggende og anvendt forskning for økt kvalitet og kapasitet. Porteføljen for industri og tjenestenæringer har økt og porteføljestyret har vært en viktig pådriver for mål og prioriteringer knyttet til bærekraftig omstilling av næringslivet, økt nyskaping og kommersialisering fra forskning og styrket regional næringsutvikling.

I 2030 spiller åpne, brukerstyrte ordninger fortsatt en viktig rolle for å sikre bærekraftige innovasjoner og omstilling i bredden av norsk næringsliv. I tillegg har målrettede innsatser adressert viktige system- og kompetansebehov, forsterket regionale forsknings- og innovasjonssystemer, og gitt betydelig nyskaping og kommersialisering fra forskningsinstitusjonene.

Denne porteføljeplanen beskriver Forskningsrådets bidrag for å kunne nå dette fremtidsbildet. Planen beskriver tiltak, som

inkluderer utlysning av midler, som skal iverksettes gjennom porteføljestyrets egne investeringer og tiltak som forventes iverksatt gjennom investeringer gjort av andre styrer.

Porteføljens omfang

Porteføljeplanen omfatter Forskningsrådets totale innsats innenfor porteføljestyret for industri og tjenestenæringer sitt ansvarsområde, og omfatter alle Forskningsrådets, SkatteFUNN- og EU-prosjekter slik de er beskrevet i de fire porteføljedimensjonene:

- **Fag/teknologi** – porteføljen omfatter alle fag- og teknologiområder
- **Tema** – porteføljen omfatter alle tematiske områder som Forskningsrådet følger
- **Anvendelsesområder** – resultatene fra prosjektene skal i all hovedsak finne sin anvendelse i næringslivet og deres FoU-partnere, primært innenfor områdene vareproduserende industri, prosessindustri, helse- og IKT-næringene, bygg og anlegg, og tjenestenæringer som reiseliv, varehandel, media og finans.
- **FoUol verdikjede** – porteføljens prosjekter vil bestå av anvendt forskning, eksperimentell utvikling, verifisering og pilotering for økt verdiskaping fra forskningsinnsatsen - regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

I 2020 utgjorde den totale industri og tjenestenæringsporteføljen om lag 4,6 mrd. kroner, inkl. EU-innsatsen. Av dette var Forskningsrådets investeringer 3,1 mrd., og de rettede investeringene fra dette porteføljestyret 926 mill. kroner. SkatteFUNN har tillegg en portefølje på 3,1 mrd. knyttet til dette brede porteføljeområdet.

Investeringsmål

Investeringsmålene er forankret i Forskningsrådets strategi 2020-2024 [\[1\]](#) og porteføljestyret har et særlig pådriveransvar for å realisere mål og prioriteringer som berører:

- **Bærekraftig omstilling av næringslivet** – Forskningsrådets åpne næringsrettede innsats innenfor områder uten egne strategiske satsinger
- **Kommersialisering fra forskning** – Forskningsrådets innsats for økt nyskaping og kommersialisering fra forskning i forskningsinstitusjonene
- **Regional næringsutvikling** – Forskningsrådets regionale innsats

Tiltak skal resultere i spesifiserte virkninger og samfunnseffekter i henhold til en investeringslogikk (se Figur 1). Brukermålene beskriver en ønsket tilstand eller adferd blant berørte aktører, samfunnsmålene beskriver hvilke samfunnseffekter forsknings- og innovasjonsinnsatsen skal bidra til.

Figur 1. Illustrasjon av investeringslogikken som ligger til grunn for porteføljeplanen.

Figur som viser et flytdiagram og sammenheng mellom prioriteringer

Figur 1. Illustrasjon av investeringslogikken som ligger til grunn for porteføljeplanen.

Porteføljeplanen for industri og tjenestenæringer har et bredt næringsrettet ansvar både oppgave- og budsjettmessig. Planen støtter opp under strategiens hovedmål (1-4 under) og prioriterte områder (a-e under):

1. Bærekraftig utvikling
 1. Nyskapende FoU-innsats for bærekraft på tvers av fag, sektorer og finansieringskilder
 2. Dreining av FoU-innsatsen innen de fem strategiske områdene i mer bærekraftig retning
 3. Bærekraftig næringsliv med produkter og tjenester på det internasjonale markedet
2. Grensesprengende forskning og radikal innovasjon
 1. Velfungerende åpne konkurransearenaer for forskning og innovasjon
 2. Strategiske satsinger som kan flytte FoU-fronten
 3. Effektive incentiver for grensesprengende forskning og radikal innovasjon
3. Omstilling i næringsliv og offentlig sektor
 1. Økt global konkurransekraft gjennom forskningsbasert videreutvikling av eksisterende bedrifter og etablering av nye

- bedrifter over hele landet
- 2. Økt kommersialisering av forskningsresultater
- 3. En offentlig sektor som tilrettelegger og er en driver for innovasjon i næringslivet
- 4. God tilgjengeliggjøring og utnyttelse av offentlige data for forskning og innovasjon
- 4. Velfungerende forsknings- og innovasjonssystem
 - 1. Godt samspill mellom utdanning, forskning og innovasjon
 - 2. Høy deltagelse i internasjonalt forskningssamarbeid
 - 3. Etisk og samfunnsansvarlig forskning og innovasjon
 - 4. Åpne Fol-prosesser som muliggjør bred tilgang til og verifisering av resultater
- a) *Grønt skifte*: nullutslipp, sirkulær økonomi, bærekraftig produksjon, tjenesteyting og forbruk, internasjonal konkurransekraft
- b) *Helse og velferd*: sterke, konkurransedyktige helsenæringer
- c) *Teknologi og digitalisering*: verdiskaping fra IKT, nanoteknologi og bioteknologi, teknologi for samfunnsutfordringene, kobling teknologi- og domenekunnskap, nye forretningsmodeller
- d) *Samhørighet og globalisering*: globale endringsprosesser og norsk innflytelse, samfunnssikkerhet, beredskap og risikoforebygging
- e) *Hav*: konkurransedyktige norske hav- og sjømatnæringer

1 [Forskningsrådets strategi 2020-2024](#)

Samfunns mål

Porteføljeplanen for industri og tjenestenæringer har fire definerte samfunns mål:

1. Fornyelse av etablert næringsliv og etablering av nytt næringsliv i hele landet
2. Etablering av nye grønne verdikjeder – utvidelse av eksisterende verdikjeder
3. Et bærekraftig norsk næringsliv og grønn innovasjon
4. Et kunnskapsbasert og produktivt samfunn

Brukermål

Veien til samfunns målene går via brukerne eller aktørene i forsknings- og innovasjonssystemet. Brukermål beskriver ønsket tilstand eller adferd blant disse. Porteføljeplanen har definert følgende brukermål:

- Bedrifter i hele landet investerer i forskning og tar i bruk ny relevant forskning
- Bedrifter i hele landet bruker bærekraft og det grønne skifte til å styrke sin nasjonale og internasjonale konkurransekraft
- Bedrifter i hele landet bruker forskning som grunnlag for å etablere nye forretningsområder og bevege seg oppover i verdikjedene
- Bedrifter i hele landet deltar i verdikjedesamarbeid om forskning og innovasjon med kunder, leverandører og forskningsinstitusjoner, for å styrke både sin egen og verdikjedens totale konkurransekraft
- Universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter bygger kvalitet og kapasitet innenfor felt som er viktige for nasjonalt og region næringsliv
- Universiteter og høyskoler tilrettelegger for student- og stipendiatentreprenørskap.
- Forskningsinstitusjoner, næringsliv og offentlig sektor samarbeider for grønn, digital omstilling og nye eksportnæringer
- Forskningsinstitusjoner kommersialiserer grensesprengende forskningsresultater
- Private kapitalaktører investerer i forskning- og kunnskapsbaserte bedrifter
- Offentlig sektor øker bruken av innovative offentlige anskaffelser for å skape et større hjemmemarked for nye bedrifter og næringer
- Offentlig aktører søker tettere samarbeid med kunnskapsintensive bedrifter for å utvikle bedre tjenestetilbud og mer innovative brukeropplevelser

Prioriteringer

Det er behov for et betydelig taktskifte i forsknings- og innovasjonsinnsatsen i og for norsk næringsliv for å bidra til grønn, digital omstilling, internasjonal konkurransekraft, nye arbeidsplasser og økte eksportinntekter. Den norske økonomien må differensiere gjennom tiltak for å omstille eksisterende næringsliv, tiltak for nye aktører og nytt næringsliv, og tiltak for radikal innovasjon.

Innovasjonsarbeidet i norsk næringsliv er ofte erfaringsbasert og med vekt på inkrementelle endringer. Dette driver en viktig og kontinuerlig utvikling av næringslivet, men mange av de nye områdene og bedriftene som skal finansiere vår framtidige velferd er

ennå ikke etablert. For radikal innovasjon og transformasjon trengs det målrettede tiltak, med fokus på systemiske, sammensatte utfordringer og nye partnerskap. Utdannings- og forskningsinstitusjonene er en vesentlig kilde til nyskaping og innovasjon gjennom sine kandidater, ansatte, resultater og nettverk.

Porteføljestyret for industri og tjenestenæringer har et pådriveransvar for at Forskningsrådets portefølje totalt sett speiler målbildene i strategien som berører **bærekraftig omstilling av næringslivet, kommersialisering fra forskning og regional næringsutvikling**. For å ha kunnskap om porteføljenes profil og omfang på aggregert nivå vil porteføljestyret monitorere fordelingen av relevante investeringer og bruk av søknadstyper på tvers av Forskningsrådets porteføljestyre.

Porteføljestyret har en viktig rolle i å bidra til strategiske og effektive verdikjeder fra forskning til konkurransedyktige produkter og tjenester i privat og offentlig sektor, inkludert verdikjeder som leder frem til økt eksport. Det er nødvendig å styrke og videreutvikle de næringsrettede virkemidlene, i tett samarbeid med andre porteføljestyre og øvrige virkemiddelaktører. For nyskappingsarbeide er det relevant å spille og komplementere virkemidlene i European Innovation Council (EIC), og til dels i European Research Council (ERC), i Horisont Europa.

Faglige og teknologiske prioriteringer

Porteføljen er åpen og uten faglige eller teknologiske føringer. Investeringene går til prosjekter som best treffer styringssignaler og investeringsmål.

Innsats for faglig og teknologisk utvikling og verdikjedesamarbeid må gjøres i samspill med andre porteføljer. Porteføljen for muliggjørende teknologier er komplementær og bygger kunnskap som er viktig for avanserte produksjonsprosesser, verdiskapin innenfor bioteknologi, nanoteknologi, IKT og digitalisering. Samspillet med helseporteføljen kan videreutvikles for å forsterke det privat-offentlige samarbeidet som fikk fart under pandemien, og for å kunne innovere gjennom ansvarlig bruk av helsedata. Kvalitet og kapasitet innenfor livsvitenskapene, naturvitenskap og teknologi samt samfunnsvitenskap og humaniora ansees som fundamentalt for videre utviklingen av norsk næringsliv. Samspillet med bioressurs- og energiporteføljene er avgjørende for å fremme flere grønne verdikjeder og nye lav- og nullutslippsnæringer i hele landet.

Tematiske prioriteringer

Innsatsen for **bærekraftig omstilling av næringslivet** er rettet mot fremvoksende områder, tverrsektorielle områder samt vareproduserende industri, prosessindustri, helse- og IKT-næringene, bygg og anlegg, og bredden av tjenestenæringer som reiseliv, handel, finans og kreative næringer. Innsatsen for **kommersialisering fra forskning og regional næringsutvikling** dekker alle nærings- og temaområder.

Omstillingsbehovet er ikke bare knyttet til ny teknologi, men også til bærekraftige forretnings-modeller, til ansvarlig forbruk og sirkulære verdikjeder. Sirkularitet og bærekraft representerer også nye arbeidsplasser og nye konkurransemuligheter gjennom bedre utnyttning av ressurser og mindre sløsing innenfor en rekke sektorer og bransje.

Porteføljen omfatter også en mindre andel tidsavgrensede, rettede satsinger. Disse kan omfatte kompetanseutvikling, samarbeid innenfor fremvoksende områder og uttesting av nye arbeidsformer. Dette er spesielt relevant i verdikjedesatsinger som Grønn plattform og for større systemutfordringer som krever privat-offentlig samarbeid.

Prioriterte anvendelsesområder

Porteføljeplanen skal bidra til å **omstille eksisterende næringsliv, fremme nye aktører og nytt næringsliv** samt **styrke radikal innovasjon**. I dette perspektivet er det viktig å mobilisere bredt - i hele landet, i alle næringer og bedrifter av alle typer og størrelse. Det må stimuleres til mer og bedre samarbeid mellom bedrifter og mellom næringsliv, arbeidsliv og forskningsinstitusjoner gjennom prosjekter, mobilitet og nettverk. De gode erfaringene fra slik samarbeid innenfor ressursnæringene må videreføres og utvikles til også å treffe lavutslipps- og digitale industrielle muligheter, tjenestesektorene, bygg og anlegg, helsenæringen og andre fremvoksende lav- og nullutslippsnæringer - områder med store eksportmuligheter.

Finansmarkedene stiller i økende grad krav om at selskaper etablerer klimastrategier og er transparente både på klimarisiko og ambisjonene om reduksjon i klimagassutslipp. Produkter og prosesser med lavt CO₂-fotavtrykk representerer store konkurransemuligheter for den norske prosessindustrien, gjennom å øke innsatsen for å utvikle nye produkter, tjenester og utnytte digitale muligheter.

Norsk helsenæring er voksende, og det blir viktig å få flere lovende tidligfasebedrifter til å legge sin utviklingsfase og produksjon Norge. Samarbeid med prosess- og vareproduserende industri og med FoU-aktører innenfor en rekke fagområder vil være viktig for å sikre at større deler av verdiskapingen innenfor for eksempel vaksiner, biologiske legemidler og medisinsk og velferdsteknologi skjer i Norge.

Handels- og tjenestenæringen er en stor sysselsetter, men mindre erfaren FoU-næring som står overfor omfattende omstilling knyttet til ny teknologi, endret kundeadferd og økt konkurranse fra utlandet som følge av digitalisering og netthandel. Det finnes data som kan bidra til å beregne områdenes bidrag med hensyn til utslipp, og dermed vanskeligere å dokumentere en direkte reduksjon. Kunnskapsbehovene bør adresseres gjennom kompetansebygging i academia basert på beste praksis fra ulike industri- og ressursnæringer. Bærekraftig omstilling omfatter også sosial bærekraft og varehandelen innehar en viktig rolle som introduksjonsarena til arbeidslivet.

Norsk offentlig sektor representerer betydelige muligheter for deler av næringslivet. Innovative anskaffelser og samarbeid mellom privat og offentlig sektor vil styrke de offentlige tjenestene. Samtidig er det et viktig hjemmemarked og kan gi utgangspunkt for internasjonal konkurransekraft for norske bedrifter. Offentlig sektor har god infrastruktur og omfattende datasett som, hvis de tilgjengeliggjøres bedre for forskning og næringsliv, representerer et stort potensial for omstilling og verdiskaping. Det må derfor legges til rette for godt samarbeid mellom offentlige virksomheter, forskningsmiljøer og næringslivaktører, hvor virkemiddelapparatet har en strategisk viktig pådriverrolle.

Norsk næringsliv forsker stadig mer, men innsatsen er ujevnt fordelt, både mellom bransjer og mellom regioner. Årsakene er bl.a. tradisjon og eksisterende koblinger og reelle ulikheter ift. behov og utfordringer. Det er også ulik tilgang på sterke kompetansemiljøer, og absorpsjonsevne varierer mellom bransjer og regioner. Hver bransje, næring, sektor og region må møte sine utfordringer ut fra egne behov. For eksempel kan smart spesialisering benyttes som en metode for regional næringsutvikling. På denne måten utnyttes regionale særtrekk.

Strukturelle prioriteringer

Bærekraftig omstilling av næringslivet

Innsatsområdet bærekraftig omstilling av næringslivet skal bidra til omstilling gjennom å øke næringslivets forskningsinnsats og utløse mer privat investering i forskning. Målet er 3 prosent av BNP til FoU, og næringslivet må øke sine FoU-investeringer betydelig for å nå det OECD-anbefalte målet. Andelen av Forskningsrådets investeringer i næringslivet er under 15 prosent av totalen og ikke økende på tross av strategiens tydelige mål og på tross av en stadig økende tilsøkning fra bredden av næringsliv. Innsatsen må økes i - og utenfor - dette porteføljeområdets ansvar.

Alle land konkurrerer om å være vertskap for framtidens grønne industri. Rammebetingelsene må være attraktive for grønne næringer, slik at globale aktører legger investeringer og nyetableringer til Norge. Vekst i lav- og nullutslippsnæringer med tilhørende sysselsetting må ta utgangspunkt i norske komparative fortrinn, og myndigheter, virkemiddelaktører og næringsliv må arbeide sammen for at Norge skal være et attraktivt vertskap for fremtidens næringsliv.

En nødvendig betingelse er et forsknings- og innovasjonssystem med kvalitet og gode strukturer for utdanning, forskning og innovasjon. For å flytte innovasjonsfronten kreves investeringer i grunnleggende forskning og sterke offentlige og private forskningsmiljøer innenfor en stor bredde av fag- og teknologiområder. Det ligger for eksempel store potensialer i tjenestenæringer som i dag ikke har vesentlig samspill med forskningssektoren. Forskning på en rekke fagområder vil kunne gjøre handel, reiseliv, kultur med mer i stand til å utnytte de utfordringer og muligheter som ligger i bærekraft, digitalisering og nye forretningsmodeller.

Porteføljen har åpne, brukerstyrte ordninger uten systematisk kompetansebygging for bredden av relevante næringsområder. Handlingsrommet i og utenfor porteføljen må styrkes, og mulighetene for nødvendig kompetansebygging må sikres gjennom samarbeid med andre relevante porteføljer. Kvalitet og kapasitet i forskningsinstitusjonene på sentrale fagområder for grønn omstilling, verdikjedesatsinger og fremvoksende næringer er viktig. Forskningsrådet må vurdere åpne utlysninger av kompetanseprosjekter på samme måte som dagens tilbud av forsker-, innovasjons- og kommersialiseringsprosjekter, for å gi reelle muligheter i bredden.

Kunnskapen som utvikles gjennom offentlige investeringer i næringslivet skal komme flere til gode enn den enkelte bedrift som mottar støtte. Patentering, publisering, stipendiatdeltagelse og konsortiesamarbeid i innovasjonsprosjekter bidrar til kunnskapsspredning. Målrattede tiltak må ta utgangspunkt i en analyse av flaskehalser og mangler i FoU-systemet for å oppnå reelle samfunnseffekter og innovasjon innenfor områder hvor Norge har særskilte muligheter for å lykkes i global konkurranse. Verdikjedene må omfatte hele løpet fra grunnleggende forskning til pilotering og kapitaltilgang som grunnlag for skalering i internasjonale markeder. Kapitaltilgangsutvalget har påpekt at kapitaltilgang er en særlig utfordring for lange kapitalkrevende utviklingsløp som typisk kjennetegner forskningsbaserte innovasjoner.

Brukerundersøkelser og områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet påpeker behovet for forenklinger for næringslivet. Forskningsrådets ordninger skal tilby risikoavlastning som er attraktiv og utløsende for FoU i bredden av næringsliv. Selv om kundebasen løpende fornyes, er det fortsatt en rekke relevante bedrifter og næringsområder som er ukjent med tilbudet eller opplever barrierer. Størrelsen på prosjektene og krav om egenfinansiering kan være krevende for virksomheter som ikke har likviditet til å stille med høy egenfinansiering. Tiltakene må i større grad nå ut til brukere fra bransjer som hittil har vært lite kjent med denne delen av virkemiddelapparatet. En mer dialogbasert rådgiving og kvalifisering av nye og uerfarne aktører eller aktører

nødvendig. En andel av innovasjonsprosjektmidlene bør avsettes til støtteverdige prosjekter med slike karakteristika.

Kommersialisering fra forskning

Innsatsområdet kommersialisering fra forskning adresserer utfordringen som ligger i at en for liten andel av forskningen fra forskningsinstitusjoner bidrar direkte til nyskaping. Tradisjoner, insentiver, strukturer og rammer, profil på offentlig støtte med mer har vært angitt som mulige årsaker. Forskningsrådet adresserer den første investeringsfasen i et kommersialiseringsløp i tett interaksjon med utdannings- og forskningsmiljøene, og hvor tidlig kobling til markedsaktører er nødvendig.

Tverrfaglighet er viktig for fremtidig verdiskaping og det er et mål å involvere studenter og forskere fra flere fag og disipliner inn i arbeidet med økt kommersialisering. EUs bruk av kommersialiserings-støtte under European Research Council (ERC) viser at avstanden fra banebrytende forskning til innovasjonsideer kan være kort innenfor en rekke fagområder. Forskningsrådet har de senere årene lagt opp til økt fleksibilitet med løpende søknadsbehandling og muligheter for stegvis finansiering for å bidra til mer effektive og mer tilgjengelige virkemidler.

Det er behov for tydelig ansvars- og rolledeling mellom forskningsinstitusjonene og deres teknologioverføringskontorer (TTO-er) for arbeid med kommersialisering. I tillegg er det behov for gode strukturer og god dimensjonering av innsatsen institusjonelt. Forskningsrådets innsats er primært å tilby åpne prosjektutlysninger. De senere årene har Forskningsrådet støttet TTO-er forut for søknad om nasjonalt utlyste prosjektmidler, samt støttet nettverk- og kompetanseprosjekter rettet spesifikt mot TTO-ene. Forskningsrådets vil fra og med 2023 lyse ut alle kommersialiserings-midler prosjektbasert og aktørnøytralt. Et eventuelt oppdrag spesifikt rettet mot TTO-ene må komme som oppdrag fra departementene.

For å lykkes med økt kommersialisering må markedssvikten som eksisterer på veien fra forskning via oppstart, utvikling, kommersialisering, og skalering - til verdiskaping adresseres. Det er behov for å styrke kapitaltilgangen i tidligfase, slik at forskningsbaserte oppstartsselskaper med kapitalkrevende utviklingsløp kan lykkes.

Regional næringsutvikling

Innsatsområdet regional næringsutvikling skal bidra til å ta hele landets kapasitet i bruk for omstilling og sikre at næringsliv i alle regioner kan ta i bruk forskning gjennom strategisk samarbeid med utdannings- og forskningsinstitusjoner. Forskningsrådet samarbeider med regionale myndigheter om analyser, prioriteringer og målrettet innsats som mobilisering, kvalifisering og investeringer. I mange regioner er det velfungerende forsknings- og innovasjonssystemer, mens det i andre regioner er ufullstendige eller umodne strukturer. Å styrke samarbeidet med fylkeskommunene er viktig, og fylkenes nærings-, FoU- og innovasjonsstrategier gir retning for regionens prioriteringer. I flere regioner er det behov for å styrke næringslivets kapasitet for forskning gjennom samarbeid med utdannings- og forskningsinstitusjoner i og utenfor regionen. Ved å se regionale, nasjonale og internasjonale satsinger i sammenheng, er det større mulighet for nå målene på en ressurseffektiv måte. Nyere forskning viser at nærhetsprinsippet er sentralt i flere dimensjoner og det er et stort behov for å bygge ned regionalt næringslivs barrierer for tilgang til kapasitet, kompetanse og FoU-midler.

Det er et mål å sikre geografisk bredde i porteføljen - også for innsatsområdene **bærekraftig omstilling av næringslivet** og **kommersialisering fra forskning**. Ved å inkludere en regional dimensjon i porteføljevurderingen prioriteres prosjekter fra regioner som er svakt representert i porteføljen. I dag tildeles ca. 2/3 av nasjonalt utlyste FoU-midler til de fire største universitets- og storbyregionene.

Senterordningene

For samarbeid mellom academia og næringsliv er virkemidler som SFI/FME/FKB-ordningene (Sentre for forskningsdrevet innovasjon/Forskningssentre for miljøvennlig energi/Forskningssentre for klinisk behandling) viktige og støtter opp om kunnskapsoverføringen mellom næringsliv, forskningsmiljø og offentlige aktører. Universitetenes viktigste bidrag til omstilling er gjennom samarbeid med arbeidslivet og gjennom utdanning av kandidater med fremtidsrettet kompetanse og kunnskap. Forskningsinstituttene anvendte forsknings- og innovasjonsprofil er viktig for store deler av næringslivet, og for deler av offentlig sektor. Instituttene bidrar i kompetansebygging på nye områder er like viktig som å anvende kunnskap og nettverk i nye prosjekt og partnerskap.

Internasjonalt samarbeid

Godt internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å nå bærekraftmålene, og en nødvendighet for tilgang på kunnskap, partnerskap og markeder. Det er også en nødvendighet for å kunne etablere verdikjeder som leder frem til eksport av konkurransedyktige produkter og tjenester. Det internasjonale arbeidet inngår som en integrert del av porteføljestyrets virksomhet for å legge til rette for at nasjonale og internasjonale finansieringskilder samspiller godt, se under. Digitale verktøy gir flere muligheter for samarbeid og større grad av fleksibilitet. Norden er en viktig samarbeidsarena og det nordiske samarbeidet gir muligheter for samarbeid om satsinger på områder som er viktige for alle de nordiske landene.

Prioriteringer i EUs rammeprogram (Horisont Europa)

Norsk deltagelse i EUs program for forskning og innovasjon Horisont Europa er viktig for alle de tre innsatsområdene; **bærekraftig omstilling og verdiskaping, kommersialisering fra forskning og regional næringsutvikling**. I tillegg er deltagelse viktig for at norske aktører kan delta i internasjonale verdikjeder som leder frem til nye produkter og tjenester og dermed gi økte eksportinntekter. Europa er norsk næringslivs viktigste marked og EUs satsinger gir tilgang på gode nettverk for FoU, kapital og forretningsutvikling. Erfaringene fra Horisont 2020 viser at norske bedrifter og norske forskningsmiljøer har sterkt gjennomslag både på næringsrettede arenaer og i utfordringsdrevne utlysninger. De norske ambisjonene for Horisont Europa er høye, og størrelsen og innretningen i programmet er svært velegnet for målene om bærekraftig omstilling og kommersialisering fra forskning. Det blir derfor viktig å mobilisere og dyktiggjøre norske aktører for deltagelse i EUs konkurransearenaer og å få en god kobling mellom nasjonale tiltak og EU.

Prioriteringer vil i all hovedsak befinne seg i Horisont Europas søyle 2 for samfunnsutfordringer og konkurransedyktig næringsliv og søyle 3 for det europeiske innovasjonsrådet (EIC). I søyle 2 vil virkemidlene i stor grad være store samarbeidsprosjekter med mange ulike aktører, inkludert store og små bedrifter. Flere partnerskap, bl.a. Made in Europe og Carbon Neutral and Circular Industry er aktuelle for denne porteføljen pga sin brede tilnærming til sirkulær industri og industriell symbiose. Også IKT-partnerskapet High Performance Computing er sentralt, og vil kreve finansiering fra flere porteføljer i Forskningsrådet.

I søyle 3, EIC, ligger prioriteringer for næringslivet. Innretningen omfatter støtte til banebrytende og disruptiv forskning og innovasjon med oppskaleringspotensial, hvor risikoen er høy for private investorer. Innsatsen omfatter avansert forskning (Pathfinder), verifisering (Transition) og finansiering til oppstartsbedrifter (Accelerator), samt hjelp til å utløse private investeringer (venturekapital, InvestEU). Forskningsrådet har et særlig ansvar for Pathfinder som har tydelighet med Forskningsrådets kommersialiseringsinnsats. Også innenfor søyle 1 European Research Council (ERC) tilbys det verifiseringsmidler for å innlede og avklare kommersielt potensial av ideer og forskningsresultater.

Eurostars er en SMB-finansiering der EUREKA og EU samarbeider, og i Horisont Europa omtales dette partnerskapet som 'Innovate SMEs'. Norge deltar via Forskningsrådet og finansieringen kommer i hovedsak fra porteføljen for industri og tjenestenæringer, med en toppfinansiering på 25 prosent fra EU. Innovative SMEs er åpent tematisk og et viktig supplement til nasjonale ordninger, fordi samarbeidet i prosjektene går på tvers av landegrensene. Norge har høy suksessrate i ordningen. Innovative SMEs gjør det mulig for bedrifter å videreutvikle sine resultater fra Pathfinder og nasjonale ordninger inn til Accelerator. For Accelerator blir et utvalg av nasjonale søknadstyper "plug-in"/pre-kvalifisert, og de relevante støtteordningene i Forskningsrådet har fått denne statusen.

Horisont Europa vektlegger FoU som skal løse store samfunnsutfordringer, og dette forutsetter bred deltagelse fra ulike typer aktører og brukere av FoU, inkludert regioner, kommuner og offentlig sektor generelt. Missions-satsingene stiller krav til at regioner og byer tar sentrale roller i gjennomføringen. Flere norske kommuner har erfaring fra Horisont 2020 og er dermed godt posisjonert til å ta etterspurte roller i Horisont Europa. Kommunale aktører har bl.a. enda større muligheter innenfor helse- /velferdsteknologi, der norske aktører er med i eksisterende prosjekter i Horisont 2020.

Andre prioriteringer

Attraktive karriereveier

For å øke FoU-innsatsen i næringslivet må bedrifter kunne delta i og bruke forskning. Flere bedrifter må rekruttere medarbeidere med forskerkompetanse. Et mindretall av forskerrekruertene forblir i academia og en karriere i næringslivet må være attraktiv og det også yngre talenter ønsker å anvende sin forskningserfaring. Forskningsrådets virkemidler stimulerer institusjonenes forskerrekrutering, som også omfatter entreprenørskapsskolering og samarbeid med næringslivet for den enkelte student og kandidat. Nærings- og offentlig ph.d.-ordningene samt studententreprenørskap er viktige, men ikke tilstrekkelige for å styrke næringslivets forskningsinnsats. Porteføljestyret vil være pådriver for generelle og mer rettede tiltak for å øke mobilitet og bidra til attraktive forskerkarrierer i næringslivet.

Åpen forskning

Med åpen forskning endres måten forskningen utføres, deles og vurderes på og potensialet for høy kvalitet og gjennomslag i samfunnet øker. Digitaliseringen og ny teknologi skaper nye muligheter for å produsere og dele forskning effektivt og til å la samfunnet ta del i forskningsprosesser. Åpenhet kan gjøre forskningen enklere å etterprøve og gjøre det mulig å koble store datamengder og utvikle nye metoder på tvers av fag. Forskningsrådet er en pådriver for åpen forskning ut fra prinsippet om at forskning og forskningsprosesser skal være «så åpne som mulig, så lukkede som nødvendig». [\[2\]](#)

Ansvarlig forskning og innovasjon (RRI)

Nye teknologier og anvendelser som AI og persontilpasset medisin vil potensielt få store konsekvenser for enkeltmennesket og for samfunnet. Derfor må forskning og innovasjon på slike og lignende områder skje innenfor rammeverket for responsible research and innovation, RRI. Det er viktig å sikre at ny kunnskap, nye teknologier og innovasjoner utvikles i samsvar med

samfunnets behov og verdier. RRI handler om utvikling av nye samarbeidsprosesser der aktører i samspill tar et større ansvar for at i kunnskap, ideer og teknologi blir til langsiktig gagn for samfunnet og for fremtiden de er med på å skape. Bedrifteres samfunnsansvar og RRI har koblinger som er viktige å ta med i arbeidet med næringsutvikling og i møtet med de store samfunnsutfordringene.

Kjønnsbalanse og kjønnsperspektiver

Kjønnsbalansen i næringsliv- og teknologiprojekter er svakere enn i Forskningsrådets øvrige porteføljer. Det er derfor viktig at man gjennom mobilisering, kvalifisering og prosjektvurdering tilstreber å bedre denne. Målrettede tiltak og rollemodeller for senteratsinger og studententreprenører har gitt gode resultater og slikt arbeid må forsterkes. Kjønnsperspektiv som dimensjon prosjektene kan bidra til økt kvalitet og høyere samfunns- og næringsrelevans av kunnskapen, teknologien eller innovasjonen. Det bør det vurderes hvorvidt kjønn er en variabel i prosjekter innenfor en rekke næringsområder. Perspektivet er mer etablert innenfor helsefeltet, enn for eksempel tjenestekområder der kjønn kan ha betydning for kunder og marked. Forskningsrådet vil være en pådriver for å styrke arbeidet med å integrere kjønnsdimensjonen i forskning og innovasjon.

2 [Forskningsrådets policy for åpen forskning](#)

Tiltak

Innsatsområdene **bærekraftig omstilling av næringslivet, kommersialisering fra forskning og regional næringsutvikling** adresserer brede og sentrale deler av strategien. Porteføljepåns tiltak må derfor sees i sammenheng med øvrige porteføljestyres innsats samt norske aktørers deltagelse i Horisont Europa, regionale satsinger og SkatteFUNN.

Tiltak for å nå brukermålene:

- **Bedrifter i hele landet investerer i forskning og tar i bruk ny relevant forskning.**
- **Bedrifter i hele landet bruker bærekraft og det grønne skifte til å styrke sin nasjonale og internasjonale konkurransekraft.**

Tiltak Industri og tjenestenæringer:

- Løpende utlysning av innovasjonsprosjekter til bredden av industri- og tjenestekområdene og investere i næringslivsledede prosjekter. For å sikre best måloppnåelse vil følgende forhold vektlegges
 - Grønn omstilling og verdikjedeperspektiv for omstilling av eksisterende næringsliv og for det nye næringslivet der også eksportpotensial vektlegges.
 - Diffensiere med hensyn til næringer/områder, bedriftsdemografi, nye aktører og konstellasjoner for å fremme nytt næringsliv. Ca. 40 prosent av investeringene vil gå til støtteverdige søknader i denne kategorien.
 - For å fremme radikale innovasjoner vil inntil 10 prosent av investeringene gå til støtteverdige søknader i denne kategorien.
- Analysere og monitorere endringer i Forskningsrådets helhetlige innsats, med særlig fokus på investeringsnivå for innovasjonsprosjekter, grønne verdikjeder, Horisont Europa, SkatteFUNN og regionale satsinger
- Bygge kompetanse i forskningsinstitusjonene og kapasitet i næringslivet til å ta ny kompetanse i bruk gjennom samarbeid med regionale aktører, SkatteFUNN og andre (møtearenaer, forprosjekter, kurs, kompetansemegling med mer).
- Vurdere egne satsninger rettet mot nye sirkulære, bærekraftige forretningsmodeller

Tiltak fra andre porteføljestyres som omfatter næringsrettet aktiviteter:

- Bidra til løpende brede og større utlysninger av innovasjonsprosjekter
- Vektlegge bedriftsdemografi og region
- Bidra i å analysere og monitorere om Forskningsrådet oppnår de tilsiktede endringene i Forskningsrådets helhetlige innsats

Andre tiltak:

- Horisont Europa, SkatteFUNN, virkemiddelapparatet, regionale satsinger

Tiltak for å nå brukermålene:

- **Bedrifter i hele landet bruker forskning som grunnlag for å etablere nye forretningsområder og bevege seg oppover i verdikjedene**
- **Bedrifter i hele landet deltar i verdikjedesamarbeid om forskning og innovasjon med kunder, leverandører og forskningsinstitusjoner, for å styrke både sin egen og verdikjedens totale konkurransekraft**

Tiltak Industri og tjenestenæringer:

- Bidra og legge til rette for verdikjedesatsinger fra forskning til produkter og tjenester i nasjonale og internasjonale markeder, forankret i mulighets- og behovsanalyser for investeringer og koblinger i verdikjeden.
- Samarbeid med øvrige porteføljeplaner som omfatter næringsrettet aktiviteter i arbeidet med å analysere, utvikle og finansiere verdikjedesatsinger for grønn digital omstilling
- Tilrettelegge for økt verdikjedesamarbeid i virkemiddelapparatet som Grønn plattform, i kapasitetsløftene regionalt og med ulike kapitalaktører.
- Mobilisering og kvalifisering gjennom samarbeid med regionale aktører, SkatteFUNN og andre (møtearenaer, forprosjekter, kunnskapsemegling med mer)
- Analysere og monitorere endringer i Forskningsrådets helhetlige innsats, inkl. Horisont Europa, SkatteFUNN og regionale satsinger

Tiltak fra andre porteføljestyrer som omfatter næringsrettet aktiviteter:

- Samarbeid med å analysere, utvikle og finansiere verdikjedesatsinger for grønn digital omstilling
- Komplementerende utlysninger i relevante deler av FoU- og verdikjeden
- Analysere og monitorere endringer i Forskningsrådets helhetlige innsats for å monitorere om ønskede endringer oppnås
- Hel- eller delfinansiere kapasitetsløft som treffer porteføljens mål, jmf SFI-finansiering fra flere porteføljestyrer

Styret:

- Etterspørre og legge til rette for verdikjedesatsinger på prioriterte områder (strategien, LTP), inkludert samspill mellom porteføljer.

Andre tiltak:

- Horisont Europa, SkatteFUNN, virkemiddelapparatet, regionale satsinger

Tiltak for å nå brukermålene:

- **Universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter bygger kvalitet og kapasitet innenfor felt som er viktige for nasjonalt og regionalt næringsliv**
- **Universiteter og høyskoler tilrettelegger for student- og stipendiatentreprenørskap.**
- **Forskningsinstitusjoner, næringsliv og offentlig sektor samarbeider for grønn, digital omstilling og nye eksportnæringer**

Tiltak Industri og tjenestenæringer:

- Utlyse kompetanse- og kapasitetsprosjekter, finansiere sentre på områder der det er avdekket spesifikke behov samt bidra til kunnskapsbygging i forskningsinstitusjonene for kvalitet og kapasitet på fremvoksende områder som er viktig for omstilling og verdiskaping
- Utlyse senterlignede prosjekter i form av regionale kapasitetsløft for å utvikle regionale systemer FoU-systemer. Analysere og monitorere endringer i Forskningsrådets helhetlige innsats og tett dialog med aktørene for å avdekke behov. Legge til rette for kapasitetsløft-prosjekter av betydning for måloppnåelse i ulike porteføljer kan del- eller fullfinansieres av disse.
- Tett samarbeid med andre porteføljer, bidra til å styrke handlingsrommet i og utenfor porteføljen samt sikre relevant kompetansebygging
- Utlyse studententreprenørskapsprosjekter til masterstudenter og phd-stipenduarer.
- Mobilisering og kvalifisering gjennom samarbeid med andre porteføljer og virkemidler internt samt eksternt gjennom UH, regionale aktører og andre (møtearenaer, kurs, kompetansemegling med mer)

Tiltak fra andre porteføljestyrer som omfatter næringsrettet aktiviteter:

- Lyse ut forsker- og kompetanseprosjekter, kapasitetsløft og sentre på aktuelle områder
- Bidra i å analysere og monitorere endringer i Forskningsrådets helhetlige innsats

Tiltak for å nå brukermålene:

- **Forskningsinstitusjoner kommersialiserer grensesprengende forskningsresultater**
- **Private kapitalaktører investerer i forskning- og kunnskapsbaserte bedrifter**

Tiltak Industri og tjenestenæringer:

- Utlyse studententreprenørmidler og kommersialiseringsmidler som bidrar til teknologisk risikoredusering og at lovende talente resultater og forskere kobles med nærings- og kapitalaktører
- Systematisk analysere og adressere den markedssvikt som eksisterer på veien fra forskning via oppstart, utvikling, kommersialisering, og skalering - til hjørnesteinsbedrift / enhjørning
- Styrke og videreutvikle kommersialiseringsvirkemidlene, i tett samarbeid med øvrige virkemiddelaktører og ulike kapitalaktører
- Analysere og monitorere endringer i Forskningsrådets helhetlige innsats innenfor feltet

Tiltak fra andre porteføljestyrer som omfatter næringsrettet aktiviteter:

- Lyse ut kommersialiseringsmidler for å stimulere til nyskaping og entreprenørskap. Fagporteføljene bør vurdere dette som en modul i unge-forsker-prosjekter etter modell av EUs ERC
- Bidra i å analysere og monitorere endringer i Forskningsrådets helhetlige innsats

Tiltak for å nå brukermålene:

- **Offentlig sektor øker bruken av innovative offentlige anskaffelser for å skape et større hjemmemarked for nye bedrifter og næringer**
- **Offentlig aktører søker tettere samarbeid med kunnskapsintensive bedrifter for å utvikle bedre tjenestetilbud og mer innovative brukeropplevelser**

Tiltak Industri og tjenestenæringer:

- Bidra til økt bruk av forskning og flere innovative, offentlige anskaffelser samt pådriver for å forenkle og gjøre markedet for offentlige anskaffelser mer tilgjengelige for oppstartsbedrifter og det øvrige næringslivet.
- Initiere og delta i målrettede utlysninger sammen med andre porteføljer.
- Tilby at innovasjonsprosjekt-konsortiene kan omfatte offentlige aktører som også kan risikoavlastes og motta en andel av prosjekt bevilgingen der det er relevant.
- Videreutvikle samarbeidet i virkemiddelapparatet, også med hensyn til verdikjeder med privat-offentlig samspill
- Monitorere endringer i Forskningsrådets helhetlige innsats

Tiltak fra andre porteføljestyrer som omfatter næringsrettet aktiviteter:

- Initiere og delta i målrettede utlysninger sammen med andre porteføljer
- Bidra i å analysere og monitorere endringer i Forskningsrådets helhetlige innsats

Grafisk fremstilling av hvor mange millioner kroner som investeres i forskning og innovasjon på industri og tjenestenæringer

Figur 2. Forskningsrådets totale portefølje for industri og tjenestenæringer er på 4,6 mrd. og figuren viser den sammensetning. ("Annet" omfatter basisbevilgninger til institutter). Norske aktørers hjemhenting av midler fra EU på dette porteføljeområdet er også angitt. I tillegg kommer budsjettert skattefradrag gjennom SkatteFUNN var på 3,1 mrd. kroner i 2020 .

Forventede resultater, virkninger og samfunnseffekter

Porteføljen følger opp strategien ved å bidra til **bærekraftig omstilling av næringslivet, kommersialisering fra forskning og regional næringsutvikling** gjennom tiltak som styrker både eksisterende næringer og bedrifter samt stimulerer til nye næringer og bedrifter, i kombinasjon med tiltak som understøtter nyskaping, mobilisering, kunnskapsspredning, nye samarbeidskonstellasjoner og verdikjedesamarbeid.

Investeringslogikken viser sammenhengen mellom samfunns mål, brukermål og tiltak, og forventede resultater, virkninger og samfunnseffekter av innsatsen. Enkeltutlysninger og resultater fra enkeltprosjekter er alene ikke tilstrekkelig for å oppfylle målbildet, det er derfor viktig å se utlysningene og prosjektene i en større sammenheng, og hvert prosjekt som enkeltsteg innenfor en større resultatkjede fra forskning til marked. Koordinert innsats gjennom bruk av ulike virkemidler, og tett samarbeid mellom relatert porteføljeområder vil være nødvendig for å oppnå forventede virkninger og samfunnseffekter. En kortfattet sammenstilling av investeringslogikken som ligger til grunn for porteføljeplanen er vist i vedlegg 1.

Forventede resultater (output)

Resultater er direkte sluttprodukter (output) av de enkelte prosjektene, for eks. ny kunnskap, nye metoder, prototyper, uttestinge demonstrasjoner, pilotanlegg, patenter, o.l.

Forventede resultater fra innsatsområdet bærekraftig omstilling av næringslivet

- Nye produkter, prosesser, prototyper, pilotanlegg, nye tjenestekonsepter o.l.
- Flere prosjekter som adresserer behovet for grønn omstilling, nytt næringsliv,
- Etablering av nye grønne verdikjeder innenfor industri og tjenestenæringene
- Flere radikale innovasjoner
- Flere produkter og tjenester med eksportpotensial

Forventede resultater fra innsatsområdet kommersialisering fra forskning

- Flere kommersialiseringer gjennom nye lisenser og nye oppstartsbedrifter
- Flere studenter, forskere og lovende talenter prøver seg som entreprenører
- Økt oppmerksomhet og interesse for kommersialisering av forskningsresultater, i hele landet, i bredden av akademien
- Økt oppmerksomhet og interesse for forskningsbaserte startups og økt utløst privatkapital
- Nye forskningsbaserte hjørnesteinsbedrifter / enhjørninger med betydelig eksportinntekter og norske arbeidsplasser

Forventede resultater fra innsatsområdet regional næringsutvikling

- Styrket kapasitet i de regionale forsknings- og innovasjonssystemene
- Flere bedrifter i hele landet tar i bruk forskning

De forventede resultatene forutsetter løpende utlysninger, et helhetlig og tett samarbeid med øvrige relaterte porteføljestyrer. Videre forutsettes det tilgang på nødvendige data for å monitorere Forskningsrådets totale investering opp mot målbildene og at Forskningsrådet tilrettelegger for verdikjedesatsinger på alle prioriterte områder (strategien, LTP), inkludert et samspill mellom porteføljer, f.eks. muliggjørende teknologier, helse mm. Det forutsettes også tett dialog med øvrige aktører, høy grad av mobilisering/ markedsføring av relevante virkemidler, gode møtearenaer, kurs, kompetansemegling.

Forventede virkninger (outcome)

Virkninger er resultater av flere prosjekter og en rekke andre innsatsfaktorer satt i system. Disse knytter seg til bruken av resultatene i samfunn, næringsliv og forvaltning.

Forventede virkninger fra innsatsområdet bærekraftig omstilling av næringslivet

- Flere bedrifter i hele landet investerer i forskning og tar i bruk ny relevant forskning for å styrke sin konkurransekraft og bidra til bærekraft og det grønne skifte
- Nye bedrifter, nye aktører, nye samarbeidskonstellasjoner og økt verdikjedesamarbeid
- Flere eksportbedrifter og økte eksportinntekter
- Kunnskapsbaserte bedrifter og flere arbeidsplasser
- Økt regionalt, nasjonalt og internasjonalt samarbeid
- Tettere samarbeid mellom privat og offentlig sektor og økt bruk av innovative, offentlige anskaffelser målrettet mot nye bærekraftige satsningsområder og verdikjeder
- Universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter bygger kvalitet og kapasitet innenfor felt som er viktige for grønn omstilling av nasjonalt og regionalt næringsliv
- Økt kompetanse i forskningsmiljøene og økt kapasitet i næringslivet til å ta ny kompetanse i bruk
- Forskningsinstitusjoner, næringsliv og offentlig sektor i hele landet samarbeider for grønn digital omstilling og nye eksportnæringer

Forventede virkninger fra innsatsområdet kommersialisering fra forskning

- Økt kommersiell utnyttelse av forskningsresultater gjennom nye lisenser og nye oppstartsbedrifter
- Økt kommersiell interesse for forskningsresultater og raskere utvikling av et konkurransedyktig grønt og diversifisert norsk næringsliv

- Flere lovende talenter, resultater og forskere kobles med nærings- og kapitalaktører
- Økt internasjonal oppmerksomhet innenfor fagområder hvor Norge har tydelige komparative fortrinn
- Nye store og betydningsfulle kunnskapsbaserte bedrifter, mange nye arbeidsplasser og økte eksportinntekter

Forventede virkninger fra innsatsområdet regional næringsutvikling

- Styrke de regionale forsknings- og innovasjonssystemene og bidra til at flere bedrifter tar i bruk forskning

De forventede virkningene forutsetter et helhetlig og tettere samarbeid med øvrige virkemiddelapparat og at tilstrekkelig investeringskraft i den tidlige utviklingsfasen for potensielle vekstbedrifter, hvor det må forventes mange år med kapitalkrevende utvikling før det kan ventes kommersielle inntekter, noe som kjennetegner kommersialisering av forskningsresultater.

Forventede samfunnseffekter (Impact)

Samfunnseffekter indikerer langsiktige effekter av innsatsen der også en rekke andre faktorer spiller inn, ikke minst markedsmessige og finansielle forhold. De forventede langsiktige samfunnseffekter vil bl.a. være et forskningsbasert, grønt, bærekraftig og fornyet næringsliv i hele landet, nye verdikjeder og at en større andel av eksisterende verdikjeder forblir i Norge, e digitalisert og teknologisk avansert samfunn, flere arbeidsplasser, nye eksportnæringer og økte eksportinntekter. Effektevalueringer vil kunne vurdere denne innsatsens innvirkning og merverdi sett opp mot de ønskede effektene.

Finansiering

Det er i hovedsak NFD som har finansierer for de åpne næringsrettede virkemidlene (BIA og EUROSTAR) og tiltakene for kommersialisering (FORNY og STUD-ENT). KD delfinansierer (ca. 25 prosent) kommersialiseringsinnsatsen (FORNY). KMD finansierer de regionalt rettede tiltakene (FORREGION) og KD delfinansierer regional tilstedeværelse.

Figur 3: Porteføljestyrets budsjettformål i volum og finansieringskilde.

Andre porteføljer/budsjettformål som er med å bygge opp den totale porteføljen for industri og tjenestenæringer:

Fagporteføljene/FRIPRO

FRIPRO finansierer støtter de beste forskningsprosjektene, uavhengig av fag og tema, fremmer vitenskapelig kvalitet i forskningsfronten og dristig og nyskapende forskning.

Muliggjørende teknologier

IKTPLUSS finansierer IKT-forskning og -innovasjon som gir løsninger som fremmer produktivitet og effektivitet. BIOTEK2021 finansierer forskning og innovasjon som fremmer utvikling og anvendelse av bioteknologi, særlig innenfor helse, landbruk, marin industri. NANO2021 finansierer forskning og innovasjon på nano- og mikroteknologi og avanserte materialer for anvendelser innenfor prioriterte samfunnsområder

Helse

Ulike helsesatsinger for folkehelse, helsetjenester og behandling skal bidra til kunnskap for tjenestene og for politikkutforming. Pilot-helse er et nytt tiltak for privat-offentlig samarbeid.

Energi og lavutslipp

ENERGIX finansierer forskning og innovasjon for en bærekraftig utvikling av energisystemet. CLIMIT finansierer forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering.

Ordninger underlagt Styret

- Sentersatsinger som SFI og FME styrker innovasjon gjennom langsiktig forskning i tett samarbeid mellom FoU-aktive bedrifter og fremstående forskningsmiljøer
- Infrastruktur finansierer relevant og oppdatert infrastruktur for norske forskningsmiljøer og industri og tjenestesektoren.
- Nærings-ph.d. er en egen ordning hvor bedrifter kan søke om støtte for at sine ansatte kan ta en doktorgrad ved en FoU-institusjon.

- Offentlig sektor-ph.d. er en tilsvarende ordning som Nærings-ph.d., men med offentlige virksomheter som målgruppe.

[← Forrige side](#)

Neste side [-](#)

Meldinger ved utskriftstidspunkt 28. april 2025, kl. 00.02 CEST

① **Viktig informasjon**

Til [utlysingane med søknadsfrist 30. april](#) kl. 13.00 betener vi vakttelefonen +47 22 03 72 00 mandag 28. april og tysdag 29. april kl. 08.00–15.45 og onsdag 30. april kl. 08.00–13.00.